

SZÉKELY HIRLAP

POLITIKAI S VEGYESTARTALMU KÖZLÖNY.

KIADÓ-HIVATAL:

Az ev. ref. főiskola nyomdájában.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

NAGY-KÖZ ELEJE.

Hirdetési ár: Három hasábos garmond sorért. vagy annak helyéért először 7 kr., másodsor 6 kr., harmadsor 5 kr. és minden beiktatásért külön 30 kr. o. é. belyegdíj. — Három hasábos nyilttéri sorért 20 kr. o. é.

Hirdetéseket elfogad: helyben a kiadó-hivatal.
Pesten, Zeisler M. hirdetést közvetítő intézete, Királyutca 60-ik sz.,
és J. Haasenstein és Vogler Bécsben (Wollzeile 9-dik sz.)

Megjelenik e lap minden szerdán és szombaton, reggel, NAGY FÉLÉVEN.

ELŐFIZETÉSI ÁR

Negyedévre 1 frt 30 kr.
Félévre 2 „ 50 „

Eszmecsere a székelyföldi közerdők és legelők elkülönítése fölött.

A „Sz. Hirlap“ 33-dik számában Incze József hazánkfia „a székelyföldi köz-erdők s legelők fölöstásáról“ egy jóakaratu, de gyökeres comunisticus irányáért nem elég óvatosságot tanusító cikket tárt a nagy olvasó közönség és a kormány elébe; hogy azonban, ily nehezen indokolható eszmék, agyonhallgatással mintegy helyeselve föl ne tűnjenek, bátrak valánk mi is e tárgyban szerény nézetünket napvilágra hozni.

A kérdés sokkal fontosabb és szélesebb körű, hogysen egyetlen rövid hirlapi cikkben kimerítőleg tárgyalva lehetne, azért most tér- és idő hiánya miatt, kénytelenek valánk az egészet csak dióhéjba kerekítve előadni és félretéve a nem kedvelt polemizálás nyers hangját, cáfolatul csak a dolog feletti nézetünket igyekezünk előtérben tartani.

Engedelemmel, a dologra térünk.

A közlegelők és erdők felosztását rendező törvényes szabályokban azonnal feltűnik, hogy az elkülönítés keresztülvitele, kényszer után is meg van határozva.

Nézetünk szerint, a törvényhozókat ezen irányban azon helyes főelv vezette, hogy a közjónak biztosításaért minden oly kisebb érdek, mely csak az önzés forrásából ered és a nagy egészre semmi hasznót, sőt nagy kárt áraszt, háttérben kell, hogy maradjon.

Különösen a közlegelők mai közös használatával, csak addig látszanak a mezői gazdaságat egyik szükséges rugójának, míg a czélszerűen rendezett gyakorlati istállórendszer mindazokat teljesen nélkülözhetővé teszi.

Míg a legelő és közerdőknek közös használata fennáll, egyes részeseknek féltékeny igyekezete, csak az önhaszon gyors kielégítésére számít és igen ritkán látunk oly különözöt, ki érdemesnek tartaná azokon bár valamit javítani s egyáltalában nem látunk oly közös hasznélvezőt, a ki arra áldozná idejét és pénzét, hogy míg mások gyorsan igyekeznek minden hasznót elvonni, addig ő valamely rendszeres haszonvételnél szép és jó példáját mutatná.

Erdélynek termékeny földterülete, mivelés alatt, a 8.200.000 holdat feljűlmulja, melyből 3 millió holdnál többre megy az erdők területe és a közös legelők térmértéke a félmillió holdat nem csak megközelíti, de sőt jóval meghaladja. Ily nagy-szerű földmennyiség pedig megérdemli, hogy a jogtalanul igénylő hasznélvezők önző és káros kezelése alól kivéve, joga-

sult szorgalmas gazdák kezébe jusson, megérdemli az értelmes ember mester kezét, hogy a közös jövedelmet fokozza és oly hasznót hajtson, milyenről hazánkban eddig a legmerészebb képzelet sem álmodozott.

A legtöbb európai államban, már a 18-ik század második felében, létesült a közhelyek felosztása és a legfényesebben igazolta magát, sőt távol attól, hogy a marhatenyésztésre nyomasztó lett volna: annak növekedését előidézve, lendületet adott, és így a czélszerű és igazságos elkülönítés után, látni fogjuk mi is, hogy az eddig parlagban hagyott földeken dús aranykalászkod hullámanak, és soványan tengő-lengő marhák helyett, jól táplált szép állatokon legeltetjük szemeinket.

Míg azonban a közhelyek felosztásának czélszerűségét a fennebbiekben szívesen beismertük, fönmarad azon kétesen hagyott kérdés megoldása, mely szerint a székelyföldi közhelyek felosztása, magánjog és nemzetgazdaság szempontjából legigazságosabban és legczélszerűbben miként lehetne eszközölve?

Tekintsük a dolgot törvényes szempontból és mindig innen kiindulva, talán sikerülend feladatunkat szerencsésen megoldanunk.

Nézetünk szerint, minden oly bírő, ki hivatva van a közhelyek elkülönítése ügyében az előleges tárgyalásokat vezetni, kötelezve van a következő körülményeket tisztába hozni.

1) A bírónak ugyanis szem előtt kell tartani azt, hogy a birtok-rendezés bizonyos tényleges és törvényes feltételekkel van kapcsolatban, a hol ezek hiányzanak, ott a jogi lehetőség ellen akadály létezik, fölmerül tehát a kérdés a közhelyek elkülönítésének lehetősége, vagy nem lehetősége fölött.

A tárgyalás tehát a létező akadályok földterítésével, vagy azoknak lehető elenyésztetésével kezdődik.

2) Ezenkívül a bírónak azon személyeket is tekintetbe kell vennie, kik között az elkülönítés eszközölendő, és tekintetbe kell vennie a föld sajátosságát, mely fölött a lehetőség kérdése függőben van.

A mi a személyiség kérdését illeti, erre nézve áll, hogy az erdélyi részekben igen sokan többfelé birnak, és így megtörténik, hogy némely helységben 30—40 volt földesurnak birtoka van; ezenkívül székelyföldön, miként az 1848. évi IV-ik törvényezikkely 6-ik §-sa nyíltan beismeri, vannak volt földesurak, volt urbéresek és szabad székely birtokosok, kik közül az utóbbiakról igen megjegyzendő,

hogy a volt jobbággyokkal semmi viszonyban se állottak.

Mindezek között, ha a részesedés arányának meghatározása béke után nem sikerül, fölmerül a komoly quid tunc? kérdése,

Incze József hazánkfia egészen visszszament az ősi időkbe, és ott bele találva magát, feledé, hogy azóta hány csere, vásári szerződvény és ajándék jöhetett létre, feledé, hogy igen szép birtokok nem csak székely, hanem még galicziai ember kezén is forognak; de főleg feledé, hogy a harcias foglalás az ősi nyers erő helyett, ma már hála Istennek, törvényekbe foglalt jog uralkodik, és így megfelejtkezve, az egészen mult időnek abszolút egyenlőségi elvét akarja érvényre emelni és indítványozza a közhelyeknek prima occupationis jogán eszközölendő egyéni felosztását.

(Vége következik).

Országgyűlés.

XXII.

A képviselőház osztályaiban működik, tárgyalás alá vévén a miniszterek benyújtott törvényjavaslatait.

Igy az ujjonczozási törvényjavaslatot mult szombaton tárgyalták az osztályok. Az osztályok nagyobb része a miniszterelnök motivációjában annál kevésbé találta megfejtve azt, hogy a contingens kiszámításának alapját, mely szerint 39,433 ember volna a hadseregbe, és 3943 ember a póttállásnál szedendő, mint-hogy az 1868: 40. t. cz. 11. §-sa szerint a tartalék a 800,000 létszámban már bennfoglaltatik, s ezen számok évenként csak 10%-ja állítandó ki, mely szám a 4%-ra tett halandósággal együtt sem rug a monarchia két felétől követelt 95,474 emberről összegré. Kifogás tétetett továbbá az ellen, hogy a rendes három korosztály helyett ötöt kíván a javaslat beszólítani, s hogy az ujjonczozási időt a törvény ellenére jan.-márc. helyett aug.-szeptemberre teszi.

A miniszterek (mint az osztályok tagjai), továbbá Kerkápoli Károly, és a VI. osztályban Ivánka Imre megadták az osztályoknak a kellő felvilágosításokat; e szerint a halandóságnak 10 évi átlaga vétetvén fel, s tekintve, hogy a hadsereg jelenlegi létszáma 700,000 sin-csen, szükséges a 800,000-nek nem 10, hanem 12%-ját beszólítani, különben nem telik ki tíz év alatt a megállapított 800,000 fej, melyből Magyarország 329,632 esik.

Öt korosztály azért vétetik fel, mert az új törvény szerint már azok is behívandók, a kik az első kiállítandó évben (1849.) még csak a huszadikba mennek; más részt pedig, mivel az idei ötödik korosztály tavaly sorozás alá sem került, s nála nélkül a honvédség nem lenne kiegészíthető.

Az ujjonczozási idő pedig azért nem tétet-hetett tavaszelőre, mert akkor az országgyűlés nem volt együtt.

Lónyay javaslatai szintén tárgyal-tattak s elfogadtattak. Több osztály ellene nyilatkozott a „magyar királyi váltópénz“ felirat

megrövidítésének, valamint mellette annak, hogy az „I. K.” (Isten kegyelméből) elhagyassék. A többség azonban e cím elve felett így mellékesen nem akarván határozni, elfogadta a javaslatot.

Horváth Boldizsár beszéde.

(Folytatás)

Ugyan így állnak önök a külügyek kérdésében is. Hiszen még e napokban is azon javaslattal léptek fel önök: hogy külállamoknál mind a magyar nemzetnek, illetőleg a magyar királynak, mind pedig az osztrák császárnak külön-külön képviselője legyen. Amazoknak a magyar külügyminiszter, emezeknek pedig az osztrák külügyminiszter adván utasítást. Ez is nagyon kielégítő módzat lenne bizonyos határvonalig, t. i. addig, míg a két külügyminiszter teljesen ugyanazon nézponton állanak. De mi történjék az esetben, ha a két külügyminiszter ellentétes nézetekből indulna ki, ha például a magyar király képviselője a francia udvarnál az osztrák császár képviselőjét desavouálná? a közös fejedelem, ki a külhatalmakkal szemben, nem követhet két kulacso politikát, kénytelen lenne ez esetben vagy egyik vagy másik miniszterét elbocsátani. Es ha épen azon miniszterét bocsátaná el, ki a maga parlamentjének bizalmát bírja, akkor ellentétbe jönne a fejedelem ama nemzet, ama parlament akaratával, melyet az elbocsátott miniszter képvisel. Ha pedig mindkét külügyminiszter bírja a maga parlamentje többségét, a mi szintén megtörténhetik, akkor, ha például a bécsi parlament és az osztrák külügyminiszter a háború mellett, a magyar parlament pedig a maga külügyminiszterével a béke mellett nyilatkozik, (Nyári Pál a terem közepén jár. Zajos fölkiáltások: Helyre! helyre! Nyári helyére megy), midőn a két parlament is ily esetben, ellentétben áll egymással: akármelyik külügyminiszterét bocsátja el a fejedelem, bármelyik parlament szavazatát vegye irányadónak, de okvetlenül alárendeli egyik parlamentet a másiknak. (Élénk helyeslés jobbról). És hová sülyedne ekkor a parlamentarismus, hová sülyedne a két állam egyenjogúsága; a paritás? (Élénk helyeslés jobbról).

Ime uraim, ezen pontban is önök salválni akarták a parlamentarismus formáit, de compromittáltak volna a parlamentarismus lényegét, megtámadták volna az alkotmányosságot, inaugurálták volna in ultima analysi az absolutismust. (Élénk helyeslés a jobbról.) Mi ellenben megmentettük nem csak az alkotmányosságot itt és ott, hanem azt is, a mit paritásnak nevezünk, a két állam teljes egyenjogúságát.

Ha tehát némi hibát követtünk volna is el az 1867. 12. t.-cikk elfogadása által, ezen hibát mindenestre messze tulszárnyalja az a sokkal nagyobb érdem, mely abban áll: hogy megakadályoztuk ama rosszabb javaslat elfogadását, mely önöktől eredt. (Zajos helyeslés a jobboldalon).

En nem mondom t. ház, hogy idő és tapasztalás nem fognak valami jobb módozatot létrehozni tudni, egyáltalában nem tartozom azok közé, a kik a nemzetet akár a közjog, akár a belreformok terén stagnatióra akarják kárhozni; de annyi bizonyos, hogy a míg jobb módozatot nem találunk, mindaddig a közjogi alap feszegetése oly kísérlet, a melyre semmiféle parlamenti párt nem vállalkozhatik.

Önök jól tudják, hogy a létező közjogi egyezmény, ha annak nem is kölcsönöztünk nemzetközi alakot, de az lényegére nézve mindenestre nemzetközi szerződés jellegével bír, mert annak tárgya nem kevesebb, mint az Ausztria s Magyarország közt fennforgó államjogi viszony szabályozása. T. ház, nem vonhatják önök kétségbe azt sem, hogy ezen alap megváltoztatására nem lenne elégséges a magyar király beleegyezése, hanem ahhoz a lajthántuli népek alkotmányos hozzájárulása is megkívántatik. És így bizonyos, hogy a közjogi alap feszegetése, a közjogi harcztot ismét megújítaná nem csak itt, hanem a Lajthán tul is.

Es már most önök hazafiságára hivatkozom, és kérdelem, vajjon tanácsos volna-e itthon a közjogi harczt megújítása által háttérbe szorítani a belreformok égető kérdéseit, a melyektől a nemzet jövője függ; mert annyi kétségtelen, hogy

Európa erkölcsi súlyunkat, értékünket, nem hangzatos szavak, nem üres frásisok, nem hiu kérdések után fogja mérlegelni, hanem azon tényleges érdemek után, a melyeket az európai eszmék elfogadása, meghonosítása és terjesztése által szerezni képesek leszünk. (Helyeslés). Erre pedig legelső teendő az, hogy kibontakozva középkori institutionkból és középkori előitéleteinkből, minél gyorsabban törekedjünk elfoglalni a cultura ama magaslatát, melyen azon nemzetek állanak, a melyeknek befolyásában Európa ügyeire oly örömet szeretnénk osztakozni.

Továbbá kérdelem, és itt ismét önök hazafiságára hivatkozom, vajjon tanácsos volna-e a közjogi kérdések újabb felvetése által a Lajthán tul a consolidationnak a dualisticus alapon kedvezőleg megindult folyamát ismét megakadályozni. (Helyeslés a jobboldalról).— Nem fogna-e ez káros visszahatást gyakorolni reánk is, a mennyiben egyetlen szövetségesünk erővesztése egyúttal a mi veszteségünk is; nem levén veszélyesebb s kárhozatosabb politika, mint saját erőnket az által nevelni akarni, hogy szövetségesünk erejét gyengítjük. Nem fogna-e egy újabb közjogi harczt káros visszahatást gyakorolni reánk nézve is annyiban, a mennyiben halottaikból fel támaszthatná mindazon ellenséges elemeket, melyek 18 éven át államiságunk tényleges érvényesítésének útjában állottak s a mely ellenséges elemeket épen a létrejött közjogi egyezmény folytán sikerült szerencsésen a sirba temetnünk. Nem fogna-e az, kérdelem, káros visszahatást gyakorolni hazánkra nézve is elvégre annyiban, a mennyiben a természet törvényei szerint lehetetlen, hogy reputatióra tegyen szert, hogy maga iránt hitelt, bizalmat gerjessen oly nemzet, mely megindult nemzeti önállóságának, állami életének első feladatát épen abban keresi, hogy megtámadja, hogy fölforgassa azon államszerződést, mely 18 évi szünetelés után visszaadta állami-ságát, visszaadta nem csak, sőt azt oly fokra emelte, melyen az a lefolyt negyedfél század alatt nem állott soha. (Igaz! Ugy van! jobbról! Ellenmondás balról).

Es ha ez most nem volna tanácsos, nem volna tanácsos akkor sem, habár azon jobb módozat, melyet önök a közjogi alap helyébe fektetni akarnának, már önök zsebében készen volna. (Ugy van jobbról.) Kérdelem önöket uraim! szabad-e egy parlamentarista pártnak az oppositiot azon alap ellen intézni, a melynek felforgatása a mai consolidálatlan viszonyok között, okvetlenül kisebb vagy nagyobb válság kíséretében járna? (Helyeslés jobbról).

Nem, uraim, egy parlamentarista oppositio-nak soha sem szabad oly elveket, oly jelszavakat tűzni zászlójára, a melyeket vagy általában nem, vagy pedig csak a haza veszélyével érvényesíthetne. (Élénk helyeslés jobbról).

A mint egy párt kormányra jutva, megtámadja a maga elveit akár azért, mert meggyőződött azok kivihetlenségéről, akár pedig azért, mert érvényesítésének elnapolását a haza érdekei követelik: az ilyen párt tönkre tette a parlamentarismust, sőt megtámadta — magát az alkotmányosságot is, megintatván a hitet és bizalmat a népben azok iránt, kik a nép bizalmának vállain emelkedtek a hatalom polczára, s ígértek, míg oda jutottak, mindent, de azután nem tudtak egyebet adni, mint keserű csalódást. (Élénk helyeslés jobbról; ellenmondás balról).

Vajjon eddig is mit eredményezett az önök közjogi oppositioja?

Első sorban azt, hogy hamis demarcationalis vonalt húzva a létező pártok közt, elkülönözte azokat, a kik a belreformok kérdéseiben, mint elvrokonok ültek volna együtt, és a kik most, mint politikai ellenfelek küzdenek egymás ellen. (Élénk helyeslés jobbról; közbeszólás balról: Nem akadályozta!)

Ha tehát nem akadályozta is meg, de legalább megnehezítette egy nagy, egy hatalmas, egy életerős reformpárt alakulását, mely biztos kezességül szolgálna a jövőre minden reactio ellen, jöjjön az bármely oldalról. (Zajos helyeslés jobbról).

Mit eredményezett még önök közjogi oppositioja? Azt, hogy megtámadta a parlamentarismust életgyökerét, a többség uralmát.

Századokon át e nemzetnek az volt baja, hogy folytonos surlódásban élt kormányával. Ennek természetes oka ott rejtett, hogy a kormány nem a nemzet kebeléből emelkedvén ki, nem a

nemzet nézeteit és vágyait képviselvén, eljárásában nem a nemzet akaratát vette zsinormértékül, hanem egy láthatatlan hatalom titkos sugalmait követé.

Hiában küzdött a nemzet e baj ellen, hiába halmozott törvényt törvényre, a végrehajtás terén a nemzet akarata mindannyiszor hajótörést szenvedett, valahányszor a hatalomnak úgy tetszett, mert a végrehajtó hatalom nem állt a nemzet körén belül, sőt állott a nemzet fölül. (Helyeslés jobbról.) És a nemzet azt mulasztásaiért feleletre nem vonhatta. (Ugy van! jobbról.)

(Folytatjuk).

Kerkápoli Károly beszéde.

A képviselőház máj. 28. üléséből.

(Folytatás.)

Ismétlem, hogy ha a capacitatio a közjogi kérdésekben feleslegesnek nem tartanám, akkor mégis Komárom városa érdemes képviselőjéhez kellene szölnöm, mint a ki megtalálta ezen másik nehézséget, de, a melyről azt hiszem, kimutatnom sikerült, hogy alapjául egy meg nem engedhető feltevés szolgált csak. És valóban, a mint a t. képviselő ur elhagyja azon tért, melyen a feltevések alapjáról beszél, miket, mint mondtam volt, nem engedhetik meg, azonnal egészen másként jár el; mihielyt t. i. egyszer oda fordul, hogy a tényektől kérjen magának tanácsot, és azokat kérdezze meg, miként állunk, én legalább azonnal oly helyzetben találom magamat, hogy tökéletesen egyet érthetek vele. Azt mondja a tisztelt képviselő ur, hogy ha államjogi kérdéseinknek megoldása iránt hozott törvények megalkotása után is még léteznek az osztrák császári birodalom oly értelemben, hogy a lajthán-inneni, és lajthán-tuli országok egyiránt részeit képezik: akkor Magyarország alkotmánya niucsen az 1848. és 1790. esztendei törvények értelmében visszaállítva; akkor államjogi kérdéseink megoldása nem biztosítása az ország törvényes önállóságának és függetlenségének, hanem innentul már törvényesített beolvasztása Magyarországnak az osztrák birodalomba. (Fölkiáltások a baloldalon: helyes!) Helyes, én is azt mondom, és örülök, hogy e tétel a tulsó fél helyesléssel most újra találkozik; épen meg akartam jegyezni, hogy ezen helyeslést nem tagadta meg a tulsó oldal akkor sem, midőn e szavakat először hallotta.

En is teljes lelkemből osztom azokat, de elvárom Komárom város érdemes követének és pártjának igazságérzetétől, hogy a maguk felállított tételét a logikai törvények kellékei szerint, tehát egész érvvel megfordítottan szintén elfogadják, s el fogják ismerni; hogy ha pedig az államjogi kérdéseknek megoldása iránt hozott törvényeknek alkotása után oly osztrák császári birodalom már nem létezik, mindannak ellenkezője áll, a mi következne az azon esetre, ha oly birodalom még mindig léteznék. Gondolom, ez tiszta. (Élénk helyeslés jobbról).

Es ha ez tiszta, úgy bátor vagyok a birod. tanácsnak máj. 4-én tartott 196-dik ülésére és az abban hozott azon határozatra utalni, melyet a más napon megjelent hivatalos bécsi ujságból ime olvashatok, a mely szerint ott határozatilag kimondatott és pedig a tulsó fél miniszteriumának belenyugvásával mondatott ki, hogy az osztrák császári birodalom alatt jövőre csak is a birodalmi tanácsban képviselt országok és tartományok értendők, a birodalomnak keleti fele a magyar királyságot tévén; utalok azon indoklásra, melyben az mondatott, hogy annak oka, miért hogy egy ott akkoron tárgyalt törvényjavaslatban, mely a birodalmi tanácsban képviselt országokra vonatkozólag érvényes törvények kihirdetése módjáról szólt, nem lett kimondva már eredetileg is, hogy e lap, mely azokat hozza, nem összbirodalmi, hanem csak osztrák császársági lap csak azért, mivel ezt a miniszterium magában érthetőnek tartá, utalok azon kijelentésre, mely szerint a címek kívánt megszorítását a kormány azért nem ellenzé, mivel hogy az a tényállásnak megfelel.

Epen ennél fogva nézzünk szembe a valósággal, nézzük az életet. Azon sokat ócsárlott, de nem kevesebb aggodalommal kísért közös ügyes állapot már is megteremtette azt, hogy ma nem mi mondjuk, mint mindig és joggal mondtuk,

hanem épen azok mondják, kiktől restellettük, hogy eddig nem mondták, hogy a magyar királyság nem benne, hanem mellette van az osztrák császárságnak. (Élénk helyeslés a jobbon.)

De azt mondja beszédének további folyamában a t. képviselő ur, hogy ha a dolog nem úgy áll, mint ő aggódva feltevé, sőt ellenkezőleg, ha, a mint ezen oldalról ismételve állítatott, államjogi kérdéseink létesült megoldásának, a mult országgyűlés alatt elfogadott közlogi alapnak valóságos értelme az, hogy ez által hazánk önállása s függetlensége, úgy a mint törvényeink kívánják, azon kapcsolatban és sértetlenül fenntartassék, melyben hazánk Ő Felsége többi országaihoz áll: akkor e viszonyoknak, azon viszonyoknak, hogy Ő Felsége két önálló állam fölött uralkodik, hogy ezeknek mindegyikében külön gyakorolja felségi jogait, hogy ezek mindegyikének nevében és részéről érintkezik a világ hatalmasságaival, kifejezteni és érvényesíteni kell az államélet minden mozzanataiban, úgy a nemzetközi szerződésekben, mint nem csak saját kormányunknak, hanem Ő Felsége többi országai miniszteriumának s törvényhozásának minden idevágó nyilatkozataiban, reteleiben és fellépésében.

Miképen történhetett meg — kéri továbbá — hogy midőn Magyarország országgyűlése az 1867. évi decz. 28-án, már e helyen kihirdetett legfelsőbb királyi leiratban arról értesített, hogy a törvény értelmében a közös, mondom: a közös miniszterium kineveztetett, és ez értesítés folytán a mult évi delegatiót még az nap, decz. 28-án meg is választotta; akkor négy nappal előbb, decz. 24-én kelt, de a bécsi hivatalos lapban is csak decz. 24-én kihirdetett, a magyar hírlapokba pedig még később, decz. 24-én, 31-kén közzétett legfelsőbb kéziratban, a közös miniszterium egyenesen, határozottan birodalmi miniszteriumnak nevezetett ki?

Miképen történhetett, hogy a közös miniszterium e czimének használata, és ily gyakorlat általi elismertetése a delegációkban komolyan megkísértetett?

Miképen van az, hogy a közös pénz- és hadügyi miniszterek kiadott rendelvényeiben folyvást e czimmet élnek jelenleg is?

Nincs miért nekem felelnem ezen kérdésére, mert ezen kérdést tette már a t. képviselő ur az első delegációban is, és ott sokkal kompetensebb száj, t. i. a külügyminiszter ur felelt erre, mondván, hogy ez azért történt, mert a monarchiával egyértelműnek vétetett a „birodalom“ szó; a t. képviselő ur pedig ma is megnyugszik a „birodalom“ szó használatában, mihelyt egy értelemben vétetik a monarchia szóval. Ismétlem, az a külügyminiszter felelete volt, és ha ezen értelemben vétetett és megkísértetett ezen czim használata és a gyakorlat általi elismertetése, mindig feltéve, hogy ezen értelemben kísértetett meg, úgy vélem, nincs miért megbotránkozzunk rajta. (Helyeslés jobbról.) És ha azon miniszterek mindig ezen értelemben, hogy birodalom és monarchia egyet jelentenek, azon czimet magát ma is használják, ismétlem, ha mindig azon értelemben használják, és ha ezt meg is mondják, mint meg is mondták, nem látok benne bajt. (Helyeslés jobbról.)

De sajátságosabb ennél a t. képviselő ur azon kérdése, a melyet beszéde további folyamában tesz, kérdvén:

Mit jelent az, hogy azon legfelsőbb kéziratban is, melyet a czimkérdésre nézve mult évi november 14-én adatott ki, az Ő Felsége uralkodása alatt álló minden országok összegének megnevezésére ezen czim: „osztrák-magyar monarchia“ és „osztrák-magyar birodalom“ felváltva rendeltetik használni? A mi jelentheti azt, hogy birodalom aequale monarchia, de jelentheti azt is, hogy monarchia aequale birodalom; jelentheti azt, hogy Magyarország és Ausztria egy fejedeleme, egy monarchia alatt állnak; de jelentheti azt is, hogy Magyarország és Ausztria egy birodalmat képeznek.

(Folytatjuk.)

KÜLFÖLD.

ANGLIA. Rég az ideje nem került fontosabb ügy az angol felsőház elébe, mint e hó 1-sőjén. Az ir-államegyház megszüntetését célzó törvényjavaslat olvastatott először. A lordok cse-

desen hallgatták végig. A második olvasás 14-én lesz, mikor a tulajdonképi vita is megkezdődik.

HOLLANDIA. A választásoknak nincs vége-hossza. A magyarországi, francia, bajor választók után, most Holland készül választani. A képviselők fele törvény szerint a képviselőházból kilépvn, új választások történnek. A mostani szabadelvű kormány hiszi, hogy az új választásokból is diadalmasan kerül ki. A pártok között az iskola-törvény képezi a viszályt. S a konservatívek évek óta azon fáradoznak, hogy e felvilágosodott szabad szellemű törvény megváltoztassák.

SPANYOLORSZÁG. Míg a 7-iki távsürgönyök jelentették, hogy a demokrata képviselők, vonakodnak aláírni az alkotmány levelet; a 8-iki-ak már arról tudósítanak, hogy kivétel nélkül aláírták mindnyájan.

FRANZIAORSZÁG. A másod-választásokról még eddig semmit; sem lehet tudni. Nagy hihetőséggel csak is az első szellemében ütnek ki, annyi bizonyos, hogy az érdekeltég mindenféle nagy. A császár dolgozik, s hallgat, s úgy hogy miniszterei sem tudnak eligazodni véleménye iránt. A kormány barátai állítják, hogy lázadás esetében sem fogja a reaktív ósvényre lépni. Altalában igaznak látszik: hogy még nem határozott.

Az egyiptomi alkirály útazása részleteiről a következőket írják: Bécsből Berlin-be, s onnan egyenesen Párisba tart, ez okból a francia udvar elhelyeztette nyári útját Fontainebleanba.

SZERBIA. A szerb ideiglenes kormány, e hó 22-ére, nemzeti gyűlést hívott össze, hogy egy előterjesztendő alkotmány fölött tanácskozzék.

Szerbiának volt eddig is alkotmánya. Hogy milyen? Olyan a milyent a konstantinápolyi és pétervári udvarok diktáltak.

A törvényhozás egyik tényezőjét a fejedeleme, másikat a senatus képezte, miniszteri felelősség nélkül. E rendszer most változni fog.

Az országgyűlésnek, melyet egyik fejedeleme soha, a másik 3 évenként hívott össze, egész jogosultsága csak tanácskozási volt, s beleegyezése nélkül csak a rendkívüli adókat nem volt szabad behajtani. Ezentúl, a törvényhozás harmadik tényezője lesz, úgy hogy a fejedeleme, senatus, s országgyűlés — skupstina — fogják a törvényhozás hatalmát gyakorolni.

E közönséges skupstinán kívül, még feun fog állani a nagy skupstina, melynek joga lesz: a megüritült trónt betölteni, s a fejedeleme kiskorúsága esetében, kormányzókat választani.

Az új alkotmány el fogja törölni a cenzurát, s kimondja a sajtószabadságot.

Ha ezen pontjaiban említett alkotmány-tervezet elfogadtatik, miben nem lehet kétség, Szerbia az alkotmányos országok sorába lépik, s mi csak meglepődéssel tekinthetünk, e szomszéd ország ilyenmü törekvéseire.

Színház.

Színészeink minden új előadással jobban és jobban bebizonyítják, hogy nagyobb mérvű pártolásra is érdemesek volnának, milyennel a közönség részéről találkoznak. S mégis, bár egyetlen este sem telik el, hogy egyik vagy másik szereplő által valódi műélvben ne részesüljünk: a közönség eddig mutatott részvéte mellett aligha soká kibírhajja a társulat városunkban. Annnyal alaposabb reményeink lehetnek a közöny megszűnté iránt, mivel az időjárás, hives őszi jellegével, az egyetlen elfogadható nehézséget is elhárítja, az előadások alatt uralgó meglehetősen melege nézve.

A közelebbi előadások sorából kiemeljük:

Jun. 9-én Ernánit, melyben Gerecsné, ki tökéletesen hangjánál volt, érzésetjes énekével majdnem egészen feledteté velünk a bassista hiányát (kit Szombatinak kell vala helyettesíteni) s Daffy esendőségét, kinek énekéről, egy mellettünk ülő éles nyelv csipősen jegyzé meg, hogy, ha szebben énekelt volna, bizonyosan meglágyítja Don Siva szívét. A karok azonban tökéletesen megállták helyüket.

Jun. 10-én Debraht, a zsidó hölgyet láttuk volna, ha Dancz Nina kisasszonynak eszébe nem jut elájulásával félbeszakítani az előadást, melyet így nem lehet bevégezni. Épen legérdekesebb ponton, a kifejtet bekövetkeztekor jött az ájulási szerencsétlenség s így — az addig teljesen meglegedett — közönség elesett azon el-

vezettől, hogy Kassainé művészi játékában végig gyönyörködhessek. A látott rész legalább a legjobbvégét igéri vala. bár az átok jelenet nem sikerült épen oly jól, mint az eltasztás alkamával látott kétségbeesési scena. Itt, mint valódi művésznő ragadta többször ismétlődő viharos tapsokra a közönséget. Ugy vettük észre, hogy az élvezetben megzavart közönség nem az elájult kisasszonyt, hanem Kassainét, illetőleg önmagát sajnálta. Ma, Kassainé jutalmául: Dalma adatik. Meg vagyunk győződve, hogy a közönség tömeges jelenlétével tünteti ki kegyencét.

VEGYES.

* **Hivatalos.** Igazságügyi magyar miniszterem előterjesztésére Damokos Antal, m. vásárhelyi ítélő táblai segédtitkár, a kolozsvári ideiglenes urbéri törvényszék elnökévé kinevezem. Kelt Schönbrunnban, 1869 máj. 31-én.

Ferencz József, s. k.

Horváth Boldizsár, s. k.

* **A városi képviselőtestület** gyűlésére vonatkozó, mult számunkban közölt, hírlunket oda kell módosítanunk, hogy ama gyűlés csak megtartatott — volna, ha a tagok kellő számban (30) felgyűltek — volna: miután azonban ez nem történt: a gyűlés mára halasztatott, ha ugyan szerencsésebbek lesznek ezuttal. Összehasonlítva a képviselő tagok választása alkalmával történt verseny-futást a mostani közönnnyel: az előny aligha a választottak részére dől el...

* **Molnár Antal**, a „Magyar Polgár“ belmunkatársa, előfizetést hirdet Laboulaye Ede „Az állam és határai“ című munkájának magyar fordítására, mely a „Magyar Polgár“ hasábjain látott napvilágot, s most, külön lenyomatban, 60 krért e hó végével fordítónál, Stein J. és Demjén L. kolozsvári könyvtárosoknál lesz kapható. Szerző összehasonlítja az államszerkezetben az administratio öszpontosítást és a decentralisatio által föltételezett önkormányzatot s ez utóbbi mellett szavaz. Ha fordító a francia mű ez eredményéből himet akar varrni a mi állapotainkra és megye-rendezésünkre — mint ez előfizetési fölhívásából kitűnik — ne feledje, hogy az eredeti szerzője a magyar parlamentaris, felelős kormány helyett, a zsarnokilag centralisált francia császárság kormánya után rajzolt! Valami kis különbség mégis csak van talán e kettő között?

* **Egyik kolozsvári lap** hire szerint Graeff honvédparancsnok áttétetvén, helyébe a kolozsvári honvédparancsnokságot Trestryánszky ezredes foglalja el.

* **A „M. P.“ az erdélyi zsandárságnak** hasznavehetlenségét aval bizonyítja, hogy a Barcaság 14 községében, a mult év folytán, 112 tulajdonostól 153 lovat és 19 ökröt loptak el, melyek értéke 11,000 frt. A mint a „M. P.“ igen jól tudja: a zsandárság hatásköre, a „megyei autonómia“ érdekében, meg van szorítva, s a vagyon- és személy-biztonság fölötti örködés első vonalban épen a törvényhatóságokat illeti. Ha tehát ez adatok hitelesek, s valaki ellen bizonyítanak: épen a törvényhatósági közrendészet az, mely már aligha soká várhat mulhatlan reformjára. Egy kis logika átláttathatta volna ezt a „M. Polgárral“. De — ein Schelm, der mehr gibt, als er hat.

(m. p.) **Egy új iparág.** Azon olasz munkások, kik az első erd. vaspálya építése alkalmából hazánkba jöttek, úgy találták, hogy a selemtenyésztés nálunk igen gazdagon jövedelmező üzletágnak ígérkezik. A kísérletek, melyeket e tekintetben a mult év alatt tettek, oly meglepő eredményt mutattak föl, hogy az idén aradtól Károly-Fehérvárig a vasut egész hosszában minden eperfa ki van általuk bérelve.

Az olaszok szorgalmasan összegyűjtik a leveleket s a vaspályán tovaszállítják.

* **Az egyiptomi alkirály** egyik udvartisztját elküldte Pestre, hogy Andrásynál fejezze ki sajnálkozását a felett, hogy ezuttal nem jöhetett Pestre. Az egyiptomi alkirály f. hó 5-én délelőtt egynegyed 12-kor ő felségénél búcsufogadtatásban részesült; miután ő felsége kevéssel azelőtt az alkirálynál búcsulátogatást tett.

* **Lajtantul** az államhatalom és püspökök közötti viszony napról-napra feszültebb, s közelebből kötésre került. A linczi püspök Rudigier az ottani törvényszék által házassági okmányok átadása ügyében többször megidézett; de ő miydannyszor ellenszegült, kinyilatkoztatván: hogy az idézés alapját tevő ügy tisztán egyházi, s az ő lelkiismerete előtt a concordatum még mindig fennáll. Erre a községi előljáróság megbízott, hogy a püspököt, ha kell, erőhatalommal is törvényszék elé állítsa. A polgármester minden igyekezete, hogy a püspököt önkényes megjelenésre bírja, sikertelen marad-

ván s a tárgyalásra rendelt idő is végefelé járván, az oda rendelt városi rendőrség hozzá lépett s megérinté karját, mire a teljes ornatusban levő püspök ellenvetés nélkül ült fel a rendőr kíséretében, a rá váró bérkocsira. Mikor a bérkocsi a püspök udvarából kihaladott, komornyikja el kezdett vivátozni, de nem talált visszhangra. Negyedóra múlva saját fogatán érkezett palotájába. Mondják, hogy a bíróság kérdéseire semmit sem felelt. És ez történt az Ur 1869-dik évében.

* **Az első erdélyi vaspálya társulat** decz 22—31-ig lefolyt tíz nap alatt 20 vegyes, 10 külön hatonai- s teher- és 2 szállítmányvonat közlekedett a pályán; elszállítatott 3300 utazó, köztük 920 katonai személy, mely szállítás 5844 frtot jövedelmezett. A javak forgalma 42,902 mázsára terjed ki s 6331 frtot hozott be. A jövedelem összege tehát 9175 frt kiadással szemben 12,296 frtra megy.

* **A skót egyesült presbyteriegyház** a pesti protestáns theologiai tanintézet felsegélésére

több mint 13 ezer forintot küldött. Az ottani tanulók gyűjtötték ez összeget mult nyáron a szünidők alatt.

Bécsi börzei árkelet.

(1869. jun. 10-én).

5% metalliques	62.30
5% nemzeti kölesön	70.45
1860 államkölesön	102.80
Bankrészvény	745.—
Hitelrészvény	302.90
London	124.30
Ezüst	121.90
Arany	5.86 ¹ / ₂

Junius 7.

Erd. földt. ment. kötvény 76 ft. 25 kr.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő:

SZÁSZ BÉLA.

HIRDETMÉNYEK.

(49)

Z. 3.

3—3

Hogy a **Hoff-féle maláta-kivonat** egészségi sör az életerőt a legmagasabb aggságban is képes fenntartani: tények bizonyítják.

Két levél, az egyik 10 éve, a másik most kelt.

I. Hoff János, udvari szállító urnak, Berlinben.

Bécs melletti Baden, febr. 20. 1859. Ön maláta-kivonata csodaszerű erősítő hatással van rám, 76 éves aggra; már nem is tudok e készítmény nélkül ellenni, bár tudom, hogy meg nem ifjithat. Dr. **Mederer, Edler von Wathwer.**

II. Hoff János ur központi raktárának Bécsben, Kärntnerring 11.

Baden, febr. 20. 1869. Ön maláta-kivonatu sörét nem nélkülözhetem; életemet fenntartja, s szívesen kérem: ne várakoztasson soká reá. Dr. **Mederer.**

E két levélnek párja a következő:

Potsdam, febr. 15. 1869. Hogy ön maláta-kivonata és maláta-egészségicsokoládja sok betegnek adta vissza egészségét: köztudomásu; de legjobban örültem, hogy barátom sorvadásban szenvedő gyermeke (csecsszopó, ki anyját elveszté, korán a halál által) a csodaszerű maláta-csokolád por által, melyet a nélkülözött anyatej helyett vön, ismét erőre kapott, láthatólag épült annyira, a meny nyire eleinte nem is hitte volna az ember. **Wolf,** kereskedő, Neuerstrasse 49.

Igy hangzik számtalan elismerő irat, a nép minden osztályából.

Az egyedül valódi **Hoff-féle Maláta-kivonat-egészségi-sör,** valamint a **Maláta-egészségicsokolád és Maláta-kivonat-csukorka** csak is Kärntnerring 11. alatt található. A burkon „Johann Hoff” névvonása áll.

Árakk: Maláta-kivonat-egészségi sör, üveggel és csomagolással: 6 üveg 3 frt 70 kr., 13 üveg 7 frt, 28 üveg 14 frt, 58 üveg 27 frt 30 kr., 120 üveg 55 frt. Maláta egészségi-csokolád: Nro. 1 egy font 2 frt 40 kr. Nro. 2 egy font 1 frt 60 kr. öt fontra fél font ingyen, 10 fontra 1¹/₄ font. Maláta-csokolád-por, a hiányzó anyatej pótlására, 80 és 40 kr. Maláta-melccsukorkák 30 és 60 kr. — minden Bécsbe számítva.

(54)

4—4

Első magyar bányasorsjegyek, melyeknek huzása folyó évi **julius 2-án** van; dija 50 kr., főnyeremény **38,600, 23,200, és 15,400** forint, továbbá **500** frt, még mindig kaphatók **Kábdebó Istvánnál M.-Vásárhelyt.**

10 dra 1 db, 100 dra 15 db, 1000 db vételénél 200 db ingyen jegy szolgáltatik töllem ki, és a vevők csak is nálam részesülnek ily előnyben. — Vidéki megbízások utánvétel mellett pontosan teljesítettnek.

3—12

En Rix Wilhelmina,

(42)

sok végett felosztattam. Az én valódi Pompadour-vagyis Csoda-Pastam mindenkor minden reményen túli dus sikert fog eredményezni. Ezen felül nem haladható araszépitő pasta, egyetlen biztosított szer az arcz tisztátalan sárgának elosztás ára, abórakák, szeplők, máj-foltok és pattanások eltávolítására. A bizosítás annyira szilárd, hogy nem-hatás esetében a pénz visszafizetődik. Ezen kiünő pastának ára: egy köcsöggel használati utastással együtt 1 frt 50 kr. Szétküldéssel utánvét mellett történik.

Pompadour-Pasta.

Nemhatás esetében a pénz minden kifogás nélkül vissza szolgáltat.

nyíltan kijelentem, hogy én, mint Dr. Rix A. özvegye nyolcz év óta a valódi és hamisítatlan eredeti Pompadour-Pastát egyetlen magam készítém, mivel egyedül én bírom annak készitési módját. Ezennel köztudomásul adván, hogy ezen Pompadour-Pasta mostantól kezdve valódián egyedül lakósomon Bécsben, Lipótváros (Grosse Mohrengasse 14, I. Stiege Thür 62.) kapható, intven egyszersmind mindenkit: óvakodjon e szer- ből bárki másnál is venni, mivel jelenleg sem raktárt, sem fióküzletet nem tartok, s az eddig fentartottakat hamisítá-

Bizonyítványok közzé nem tétetnek.

(61)

3—3

Hirdetmény.

Havasi illatnövényekből készült.

in és izomlényc kapható M.-Vásárhelyt fő-raktárom **Kábdebó István** urnál 1 üveg ára 1 frt o. é.

Dr. J. K. Engelhofer.

Grätz. 1969. május hó 20-án.